

Stanislava Vrbková

Rok 2011 v Regionálním muzeu v Mikulově

Svími zásadními výstavami v roce 2011 muzeum jednak stálo v čele kulturní události města Mikulova – oslav 380. výročí založení zdejšího piaristického gymnázia, jednak bylo v centru pozornosti české i zahraniční umělecké veřejnosti díky zde uspořádanému prvnímu festivalu art designu ve střední Evropě – Křehký Mikulov. Obě stěžejní výstavy, které byly s těmito akcemi spojené, navíc znamenaly pro muzeum významné uznání v oblasti muzejní práce. V prvním případě to bylo ocenění publikace vydané v souvislosti s výstavou o piaristickém školství v národní soutěži muzeí Gloria musaealis. V případě výstavního projektu Křehký Mikulov, na němž byla představena díla předních osobností našeho designu, to byl sám fakt, že jeho ústřední instalací byla výstava Archiv zárazků, která úspěšně reprezentovala český design na EXPO 2010 v Shanghai, a českému publiku byla poprvé (a dosud naposledy) představena právě v mikulovském muzeu. Festival zahajoval prof. dr. Florian Hufnagl, ředitel sbírky současného umění Pinakothek der Moderne v Mnichově a byl první z řady významných mezinárodních hostů, již v roce 2011 mikulovské muzeum navštívili.

Mikulovský kalendář kulturních akcí tohoto roku zaplnilo muzeum vernisážemi výstav, koncerty a dalšími programy rozhodně významnou měrou. Také s ohledem na vysokou návštěvnost, kterou si muzeum udrželo, patřil rok 2011 v historii uplynulých let k těm vydařeným.

Programově nejrozsáhlejší akcí, která si klade za cíl prezentovat především regionální veřejnosti činnost muzea, byl opět Májový víkend s muzejní nocí, pořádaný v roce 2011 již posedmé. Ani nepřízeň počasí neodradila zástupy lidí v páteční podvečer a večer od návštěvy zámku. Tradičně bohatý program jim byl jistě dobrou satisfakcí. Za zmínku stojí, že vskutku muzejní atmosféru muzejní noci vytvořily sbírkové dokumentární filmy, zdigitalizované v posledních letech, které byly promítány v sale terreně a setkaly se s opravdovým zájmem nejen pamětníků, ale i velmi mladého publika. Nedělní program Májového víkendu byl situován do obřadní síně židovského hřbitova, v níž byla ve spolupráci se Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově instalována část expozice ze synagogy, která je v současné době v rekonstrukci. Spolek též umožnil muzeu umístit sem výstavu věnovanou mikulovskému rodáku Hieronymu Lormovi, autorovi dotykové abecedy pro hluchoslepé. Výstava byla koncipována jako putovní a projevila o ni zájem další muzea v republice. Také pro obyvatele obcí Diváky a Dolní Věstonice, v nichž má muzeum detašovaná pracoviště, byl připraven program.

Zapomenout by se ovšem nemělo ani na již zavedené akce, jakými jsou Mezinárodní kytarový festival a Mikulovské výtvarné sympozium „dílna“, které díky svému renomé mají svůj stálý okruh příznivců. A úctyhodná čísla pořadí ročníků – 25. ročník kytarového festivalu a 18. ročník „dílny“ – jsou zároveň svědectvím dobrých tradic, za nimiž stojí jména umělců v Evropě respektovaná.

Kulturní událostí přesahující význam regionu bylo slavnostní otevření Stezky svobody, jež na třinácti panelech vypráví o osudech těch, kteří se za minulého režimu pokoušeli uprchnout před zvůlí komunistického režimu a překonávali „železnou oponu“. Vedle úvodního panelu stezky, stojícího na nádvoří zámku, byla postavena zvonička se symbolickým Zvonem svobody, který věnovalo Společenství Svatého Gorazda a druhů – Živé dědictví. Akce, zorganizované občanským sdružením Paměť, se zúčastnil také ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů Mgr. Daniel Herman.

Již čtvrtým rokem organizuje mikulovské muzeum program Muzeum a škola pod zámeckou střechou, který se zaměřuje na vzdělávání žáků škol v regionu. Cílem projektu je posílit vztah dětí k místu, odkud pocházejí, a přiblížit jim historické epochy, jimiž se zdejší kraj zapsal do učebnic dějepisu a obohatil světové kulturní dědictví – tedy dobu lovců mamutů pod Pálavou a období působení Římanů na Moravě.

Vernisáže muzejních výstav přináší další všestranný kulturní zážitek. Jejich návštěvníci vědí, že je čeká zajímavá výstava, připítek vynikajícím mikulovským vínem a profesionální hudební či pěvecké vystoupení. Často s pěveckým sborem Virtuosi di Mikulov či Komorním orchestrem ZUŠ Mikulov (foto Milan Karásek)

Vernisáž výstavy Kontinuita. Pět potomků malíře Rudolfa Gajdoše dostalo do vínku jeho talent a dokázalo jej zúročit. Jejich životní jubilea je přivedla na společnou výstavu na mikulovský zámek, na jehož záchraně se po válce Rudolf Gajdoš nemalou měrou podílel (foto Milan Karásek)

Také v roce 2011 organizovalo muzeum akce významné z hlediska odborné a vědecké činnosti – ve spolupráci s Archeologickým centrem Olomouc a Univerzitou Palackého Olomouc uspořádalo XXX. pracovní setkání Otázky neolitu a eneolitu a ve spolupráci se Slezskou univerzitou v Opavě XXII. pracovní setkání Starší doba bronzová v českých zemích a na Slovensku.

Muzeum díky svým kongresovým prostorám hostilo také řadu prestižních konferencí a zasedání. Za všechny je možno jmenovat alespoň konferenci Jižní Morava – duchovní křižovatka Evropy, Partnerství Rakousko–Česká republika ve středoevropském prostoru, Vino Envi 2011. Nejen díky nim zavítala na zámek řada významných osobností ze světa vědy, kultury a politiky – ministr kultury dr. Jiří Besser či známý astrofyzik dr. Jiří Grygar.

Rok 2011 proběhl také ve znamení příprav a realizace náročných projektů. Za podpory Regionálního operačního programu se uskutečnil nákup audioprůvodců, které zvýší komfort služeb především cizojazyčným návštěvníkům muzea. Bylo vyhověno také žádosti o podporu projektu Obnova zahradních teras barokové zahrady, díky němuž bude obnovena baroková symetrie a estetická působivost zahradních teras jako reprezentativních vyhlídek na město a okolní krajinu, čímž se zúročí výjimečnost polohy areálu rozloženého na úbočí Pavlovských vrchů. Bohužel zatím neúspěšně žádalo muzeum o podporu realizace archeologického parku Pavlov. Na jaře 2011 byl proveden restaurátorský průzkum fresek saly tereny, citelně poškozených v minulých desetiletích, a následně byl připraven rozpočet a projekt na jejich komplexní restaurování.

Zahájeny byly přípravy k realizaci nové expozice Víno napříč staletími, podpořené Jihomoravským krajem a Vinařským fondem. Pro stálou výstavu byl určen prostor bývalé zámecké konírny, která dosud sloužila jako stolařská a klempířská dílna. Při úpravách této haly se podařilo odkrýt zazděnou chodbu vedoucí napříč bastionem a propojující její prostor s malou terasou u saly tereny.

Muzeum věnovalo nemalou pozornost samozřejmě také správě zámecké budovy a dalšího svěřeného majetku. Repasí oken byla zahájena rekonstrukce budovy v Brněnské ulici. Nově zrekonstruováno a rozšířeno bylo sociální zařízení u pokladny muzea, sloužící návštěvníkům. Postupně probíhá renovace lustrů v expozičních sálech.

Ne všechny události, které v roce 2011 muzeum zaznamenalo, byly však pozitivní. Při havárii jednoho úseku kanalizace bylo průzkumem zjištěno, že převážná část sítě v areálu zámku je v havarijním, či dokonce již nefunkčním stavu a její rekonstrukce si vyžádá vysoké náklady. Velké problémy způsobil muzeu také úder blesku do břitové věže, který silně poškodil zabezpečovací systém muzea.

Ve svém výsledku je však možno rok 2011 hodnotit velmi kladně, ve všech oblastech své činnosti muzeum dostalo svým závazkům. Vysoká návštěvnost, přízeň místních obyvatel a spokojenost klientů kongresových prostor byla cílem i odměnou pracovníkům muzea a současně závazkem do dalšího, již desátého roku pod patronací Jihomoravského kraje.

SBÍRKOTVORNÁ ČINNOST

Práce se sbírkovým fondem se řídila směrnicí Režim zacházení se sbírkou Regionálního muzea v Mikulově ze dne 3. 1. 2008.

Selekce

Poradní sbor pro sbírkotvornou činnost v roce 2011 nezasedal, neboť jej nebylo třeba svolávat - nebyl realizován žádný nákup sbírkových předmětů s cenou vyšší než 2 000 Kč. Muzejní sbírky byly obohaceny díky darům, vlastním výzkumům a sběrům realizovaným odbornými pracovníky.

Tezaurace

Byl proveden řádný zápis změn do Centrální evidence sbírek České republiky při Ministerstvu kultury ČR.

Pokračovala postupná revize celého sbírkového fondu RMM uskutečňovaná kontrolou shodnosti zápisů do přírůstkové knihy v konfrontaci se zápisem jednotlivých podsbírek muzea v Centrální evidenci sbírek ČR.

Sbírky RMM byly průběžně rozšiřovány vlastním sběrem, výzkumy, nákupy a dary. Muzeum tak získalo téměř 4 000 sbírkových předmětů, které byly zapsány do chronologické evidence pod 25 přírůstkovými čísly.

Archeologická sbírka RMM se rozrostla zhruba o 3 000 předmětů, evidovaných pod dvěma přírůstkami. Historickou sbírku rozšířilo 611 předmětů, zapsaných pod šesti přírůstkovými čísly. Textilní sbírku obohatilo 13 oděvních součástí, zapsaných pod čtyřmi přírůstkovými čísly. Výtvarné umění bylo doplněno dvěma uměleckými předměty, uvedenými pod dvěma přírůstkami. Sbírkou nové historie obohatilo 95 předmětů v rámci sedmi přírůstkových čísel. Do sbírky vinařství bylo zařazeno 24 předmětů, zapsaných pod dvěma přírůstkovými čísly. Přírodovědné sbírky byly doplňovány ve sběrné oblasti regionu vlastním sběrem. Pod jedním přírůstkovým číslem bylo zapsáno 150 herbářových položek do podsbírek botanické a podsbírkou zoologickou doplnil jeden dermo-plastický preparát.

Správcové sbírek prováděli průběžně katalogizaci přírůstků. Sbírkové položky botaniky byly zkatalogizovány pod 150 inventárními čísly, entomologie pod 62, zoologie pod jedním inventárním číslem. Sbírkové položky archeologie byly zkatalogizovány pod 2 274 inventárními čísly, historie pod 98, textil pod 13 a vinařství pod 102 čísly. Do druhého stupně evidence přibýlo tedy celkem 2 700 čísel.

Pokračoval postupný zápis katalogu podsbírek historické a archeologické do systému DEMUS.

„Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje“ byla stěžejní výstava roku. Představila historii ústavu sahající až k roku 1631 a jedinečné přístroje z matematického kabinetu gymnázia, udivující svou dokonalostí a krásou (foto Milan Karásek a Jaroslav Prokop)

Zahájenou výstavou provázel její kurátor Filip Brichta se stejným zaujetím, jaké projevovali návštěvníci při výkladu, jak se odečítal čas na slunečních hodinách, k čemu sloužily armilární sféry či jak fungoval geodetický astroláb (foto Milan Karásek)

Externě byla pro muzeum zpracována evidence podsbírký mineralogické – jedná se o dochované sbírky minerálů Marie Kristýny z Dietrichsteina (1738–1788), manželky Jana Karla z Dietrichsteina. MUDr. Martin Bohatý provedl třídění, mytí, konzervaci a rekonstrukci dochované kolekce podle Soupisu minerálů sbírky Marie Kristýny z Dietrichsteina z roku 1787, který zahrnuje 1 923 položek o 2 308 kusech. Rukopisný soupis přepsal jako podklad pro rekonstrukci sbírky, shromáždil informace o tomto souboru v regionální a odborné literatuře a zabýval se dohledáním části sbírky, která byla dle tradice předána Moravskému zemskému muzeu v Brně. Výstupem této práce bude rekonstruovaný katalog minerálů s katalogovými hesly a studie pro sborník RegioM.

Péče o sbírky

Dle nově zpracované koncepce rozmístění a využití technických a pracovních prostor muzea byl v průběhu roku přestěhován depozitář vinařství. Rozměrné předměty byly uloženy v přízemí udiřenské věže, pro ostatní sbírky byl vytvořen depozitář v prvním poschodí západního křídla zámku.

Správcové sbírek v rámci povinné každoroční inventarizace desetiny souboru movitých předmětů tvořících sbírku prováděli ověření fyzické existence sbírkových předmětů, porovnání inventarizovaných předmětů se záznamem ve sbírkové evidenci a posouzení stavu sbírkových předmětů s ohledem na případnou potřebu preparace, konzervace či restaurování.

Revizí prošlo celkem 7 665 inventárních čísel, které pokryly 27 380 sbírkových předmětů.

Namátkovou kontrolu evidence a stavu sbírkových předmětů inventarizovaných v roce 2011 provedla inventarizační komise v lednu 2012. Nezaznamenala žádné nedostatky, ve všech případech konstatovala dodržování směrnice Režim zacházení se sbírkou RMM.

Jednotlivé depozitáře a zámecká knihovna byly odpovědnými odbornými pracovníky průběžně kontrolovány a informace o stavu teploty a vlhkosti i veškerém pohybu v depozitáři byly řádně vedeny v depozitárních knihách. Dle potřeby byly v depozitářích využívány odvlhčovače, případně zvlhčovače. Kontrolu dodržování depozitárního režimu řádně provedla inventarizační komise.

Ve speciálně klimatizovaných výstavních vitrínách určených pro instalaci renesančního šatu Markéty Lobkowiczové, rozené Dietrichsteinové, a jejího manžela Václava Popela Lobkowicze v expozici Galerie Dietrichsteinů byla průběžně sledována a upravována relativní vlhkost prostřednictvím aktivního sorberu.

Byla prováděna průběžná desinfekce herbářových položek vymrazováním. Tímto postupem se podařilo ošetřit zhruba polovinu botanické sbírky. Chemicky bylo desinfikováno 240 entomologických krabic. Zhruba 1 500 brouků bylo opatřeno přírůstkovými a inventárním čísly, přibližně 1 000 brouků ze sbírky B. Kunovského bylo nalepeno na lístky.

Bylo dokončeno restaurování obrazu mikulovského malíře J. J. Ostrovského „Dietrichsteinská svatba roku 1515“, namalovaného roku 1691, které dodavatelsky provedl PhDr. Pavel Klimeš. Stejnému autorovi bylo v roce 2011 zadáno restaurování obrazů J. J. Ostrovského „Turnaj“ a „Svatý František“ od neznámého autora, pocházejících ze 17. století. Plánované restaurování textilíí akademickou malířkou Vendulou Otavskou bylo odloženo pro nedostatek času restaurátorky.

Vyšší odborná škola restaurátorská v Brně provedla konzervaci devíti keramických nádob z archeologické podsbírký, dalších 17 předmětů z této sbírky bylo ke konzervaci předáno.

V konzervačních dílnách muzea bylo ošetřeno 27 předmětů z podsbírký vinařství – především soubor tanátovaných vinařských lisů a různé zemědělské nářadí. Z rozsáhlého záchranného výzkumu v ulici 22. dubna, jenž proběhl v roce 2011, bylo zpracováno 20 archeologických nálezů. Dále bylo restaurováno několik předmětů z historické sbírky, textilní, mineralogické a sbírky nábytku dle průběžných požadavků odborných pracovníků.

Do připravované expozice „Vino napříč staletími“ byly ošetřeny předměty z podsbírky vinařství a na výstavu „Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje“ bylo vyčištěno a konzervováno 20 přístrojů z fyzikálního kabinetu piaristického gymnázia. Na tuto výstavu byly dále čištěny a retušovány dřevěné plastiky sv. Josefa Kalasanského, jeho relikvíář a rám obrazu se sv. Josefem Kalasanským. Pro expozici v obřadní místnosti na židovském hřbitově bylo čištěno a konzervováno taharové prkno.

Pokračovala digitalizace 16mm filmů ze sbírky muzea. V roce 2011 byly digitalizovány filmy „Okresní spartakiáda v Břeclavi“, „Nikdy nezapomeneme“ a „Voda na jižní Moravě“.

Zápůjčky

Sbírkové předměty zapůjčené za účelem výstavním

Z předcházejícího roku či let trvajících zápůjčky

- Městskému muzeu v Kloboukách u Brna: 101 sbírkových předmětů pro archeologickou expozici
- Obci Pasohlávky: dva modely a dvě kopie archeologických nálezů pro archeologickou expozici v ATC Merkur
- Zámku Valtice (Národní památkový ústav Praha): obraz, mědirytina a busta na výstavu „Pretium laborum non vile – Rytíři řádu zlatého rouna na Moravě“

Zápůjčky z roku 2011

- Národní galerii v Praze: dvě knihy ze zámecké knihovny na výstavu „Skrutá tvář baroka – barokní grafika 17. století v českých zemích“
- Jihomoravské komunitní nadaci: osm obrazů Emilie Zárubové na výstavu Emilie Zárubové v Moravské nové Vsi
- Masarykovu muzeu v Hodoníně: čtyři grafiky na výstavu „František Lotrinský a jeho doba“

Na dvacet majitelů vláček zapůjčilo své poklady pro jednu z nejnávštěvovanějších výstav sezony s výstižným názvem „Vláčky pro malé i velké“ (foto Milan Karásek)

- Muzeu Prostějovska v Prostějově: kostry savců na výstavu „Drobní savci“
- Krajskému úřadu Jihomoravského kraje – Dohodou o změně místa uložení byl do budovy Krajského úřadu v Brně z Regionálního muzea v Mikulově přemístěn obraz Rudolfa Gajdoše Sklepy v Pavlově a soubor broušeného skla.

Sbírkové předměty zapůjčené za účelem studijním

- Archeologickému ústavu AV ČR Brno a Ústavu archeologie a muzeologie Masarykovy univerzity v Brně: archeologické sbírkové předměty a písemnosti týkající se archeologického výzkumu v okolí Vodního díla Nové Mlýny

Sbírkové předměty zapůjčené za účelem restaurování

- Vyšší odborné restaurátorské školy v Brně: soubor keramiky z archeologických sbírek
- Restaurátorovi Pavlu Klimešovi: tři obrazy ze zámecké galerie
- Restaurátorce Lee Raisové: dva lustry ze zámecké knihovny

Odborná knihovna a fotoarchiv

Odborná knihovna, zaměřená vedle vzdělávací literatury na literaturu regionální, vinařskou a judaika, byla v roce 2011 doplněna o 343 knihovních jednotek. Všechny přírůstky byly řádně zapsány do přírůstkového seznamu a zpracovány do katalogů. Koncem roku 2011 obsahoval knihovní fond 20 112 knihovních jednotek. Součástí fondu jsou též konzervační výtisky, které jsou ukládány ve zvláštním deponitáři. Badatelům je prostřednictvím systému KRAMERIUS zprostředkován přístup k digitálně zpracovanému historickému periodiku týdeníku Nikolsburger Wochenschrift.

Zabezpečení výpůjček, prezenčně i formou meziknihovní výpůjční služby, probíhalo plynule dle potřeb uživatelů. V muzejní odborné knihovně je registrováno celkem 59 uživatelů – z řad zaměstnanců 27, z veřejnosti 32 čtenářů. Počet registrovaných výpůjček

Kolejnice propojily nejen historii a současnost jedné z nejoblíbenějších hraček – od dřevěných vláčků po modely řízené počítačem, ale i nadšení dětí se západem jejich rodičů... (foto Milan Karásek)

Křehký Mikulov – první festival art designu ve střední Evropě. Projekt nabídl sérii výstav současného designu českých i světových tvůrců a přivedl do muzejních sálů umělce velkých jmen (foto Milan Karásek)

činil k 31. 12. 2011 celkem 2 265 titulů, z toho absenčních 2 150. V odborné knihovně byl nainstalován program registrující výměnu publikací a byly zaevidovány výměny provedené v roce 2011.

Pokračovala postupná rekatologizace titulů stahováním záznamů ze Souborného katalogu ČR a v rámci revize knihovního fondu postupovalo také přidělování čárového kódu dalším knihovním jednotkám.

Plynule probíhalo doplňování regionálních zpravodajů a periodik, k jejich zkatalogizování však dojde až po obecném dořešení katalogizace periodik v programu CLAVIUS.

PREZENTACE

Regionální muzeum představuje ve svých prostorách na zámku řadu stálých expozic a sezonních výstav, spravuje archeologickou expozici v Dolních Věstonicích a Památník bratří Mrštíků v Divákách, pečuje o zámecký park a buduje zde botanickou zahradu. Od Židovské obce Brno má k výstavním účelům pronajatu synagogu v Mikulově, v roce 2011 však byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce této památky s předpokladem dokončení v roce 2013. Po dohodě s Židovskou obcí Brno a Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově přemístilo muzeum na dobu trvání oprav část expozice ze synagogy do obřadní síně na židovském hřbitově, již má ve správě spolek.

Expozice

● Zámek Mikulov

Expozice v prostorách zámku byly v roce 2011 rozděleny do čtyř tematických celků, v zámeckém parku se nachází navíc přírodní expozice v podobě botanické zahrádky. Okruhy historický a vinařský jsou již tradiční, archeologická expozice přibyla v roce 2007, v roce 2011 byla v zámeckých prostorách nově instalována expozice Verbo et exemplo, původně umístěná v letech 2006–2010 na knížecí oratoři kostela sv. Václava v Mikulově. Iniciátorem vzniku expozice a jejím investorem bylo občanské sdružení Spolek přátel Mikulova, na vlastní realizaci se podílelo Regionální muzeum spolu s Význačnou kolegiátní kapitulou u sv. Václava v Mikulově. Expozice připomíná slavné dějiny tohoto významného církevního úřadu a současně poskytuje veřejnosti nejzákladnější informace o struktuře katolické církve a životě uvnitř ní.

Oddělení historie pokračovalo v práci na ideovém záměru nové expozice – Sběratelství Dietrichsteinů.

V zámeckém parku byly instalovány nové panely, zpracovávající téma obnovy zahradních teras barokové zahrady. Byl zde vybudován nový záhon jako ukázka rostlinných druhů tzv. jihomoravské předzahrádky.

Muzeum zahájilo přípravné práce pro vybudování budoucí vinařské expozice Víno napříč staletími – úpravu prostor pro její instalaci, s čímž souviselo přestěhování technického vybavení truhlářské dílny, která zde byla dosud umístěna.

Návštěvníkům muzejních expozic na zámku byly v roce 2011 poprvé nabízeny prohlídky s výkladem zprostředkovaným audioprůvodci – v jazycích českém, anglickém, německém, francouzském, ruském, italském a polském.

Tematické celky muzejních expozic na zámku:

Historie

expozice Od gotiky po empír, Galerie Dietrichsteinů, Zámecká knihovna

Vinařství

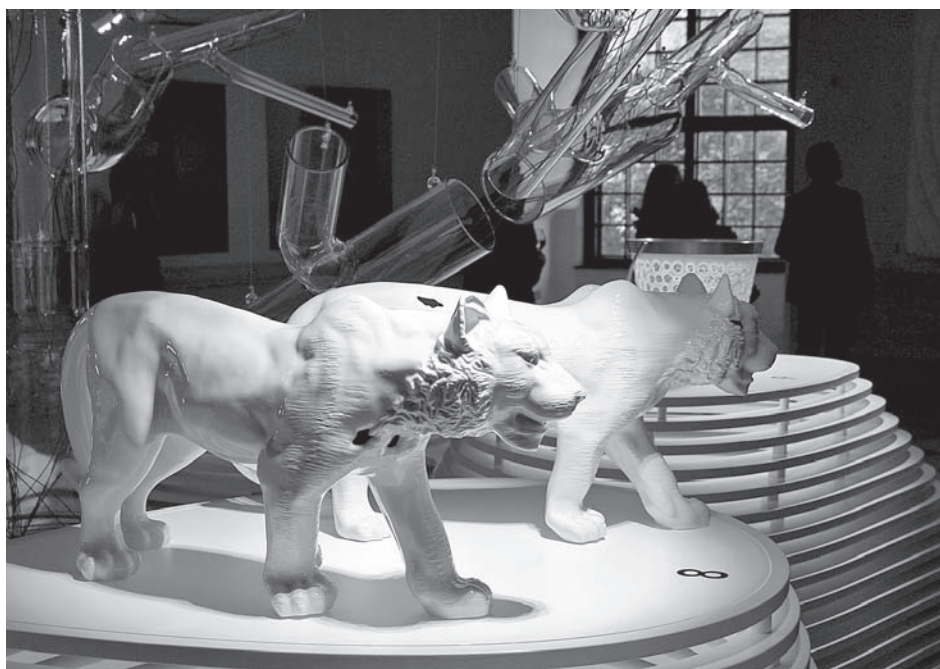
expozice Zámecký sklep (s obřím sudem), Tradiční vinařství na Moravě, Galerie lisů

Křehký Mikulov – designové předměty, prototypy, unikáty, autorské originály, ...
(foto Milan Karásek)

EXPO 2010 Shanghai tentokrát v Mikulově – Archiv zázraků, výstava, která reprezentovala český design na této světové výstavě, se po svém návratu představila českému publiku právě na mikulovském zámku (foto Milan Karásek)

Slavní porcelánoví tygři designera Daniela Piršče byli jedním z příběhů skleněného stromu ze světové výstavy EXPO 2010 (foto Milan Karásek)

Archeologie

expozice Římané a Germáni v kraji pod Pálavou

Církevní historie

Verbo et exemplo

Botanika

přírodní expozice květeny Mikulovska a Hustopečska v botanické zahrádce zámeckého parku

● **Obřadní síň na židovském hřbitově v Mikulově**

Z důvodu rekonstrukce synagogy byla expozice Mikulov a moravští Židé, která zde byla v letech 2003–2010 instalována, ve svém celku zrušena a sbírkové předměty zapůjčené z Židovského muzea v Praze byly navráceny. Po dohodě se Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově byla v obřadní síni židovského hřbitově v Mikulově, spravované spolkem, vytvořena společná expozice muzea a spolku, mapující jednak dějiny mikulovských Židů, jednak podávající informace o zdejším židovském hřbitově a představující rituál pohřbívání. Sloučením původní expozice spolku – realizované v roce 2010 – a části muzejní expozice ze synagogy byla vytvořena obsahově i výtvarně kvalitní výstava, která přivedla do prostor obřadní síně od počátku dubna do konce září více než 10 000 návštěvníků. Expozice v této podobě zde bude do roku 2013, poté se muzejní exponáty vrátí opět do synagogy, ovšem již do nové expozice.

● **Dolní Věstonice**

expozice Věk lovců a mamutů

Návštěvníkům expozice byly v roce 2011 poprvé nabízeny prohlídky s výkladem zprostředkovaným audioprůvodci – v jazycích českém, anglickém, německém, francouzském, ruském, italském a polském.

● **Diváky**

Památník bratří Mrštíků

Výstavy**Krásy zahrad – Ivar Otruba, Pavel Kostrhun**

Výstava představila řadu zahradních úprav našich historických zahrad a parků, lázeňských areálů, celků městské zeleně, botanických zahrad, arboret, jichž je prof. Ivar Otruba autorem a za něž získal mnohá významná ocenění doma i v zahraničí. Součástí výstavy byl též Otrubův návrh úprav mikulovské zámecké zahrady. Koncepti trojrozměrné imaginace zahrady ve výstavních prostorách doplnily práce sochaře Pavla Kostrhuna.

9. 9. 2010–29. 5. 2011

Kontinuita

Výstava byla ohlédnutím za tvorbou pěti potomků Rudolfa Gajdoše – malíře zdejšího kraje. Lásku k umění i „řemeslný kumšt“ dostali do vínku i jeho potomci, jejichž významná životní jubilea je přivedla k uspořádání výstavy na mikulovském zámku, na jehož záchraně se po válce Rudolf Gajdoš nemalou měrou podílel. Syn Jan Gajdoš (70) se prezentoval grafikou, obrazy a leptaným sklem, vnuci Pavel Doležal (50) obrazy a objekty, Martin Gajdoš (45) keramikou, Michal Gajdoš (40) skleněnými objekty. Pravnuk Jan Doležal (30) se představil jako muzikant a hudebním vystoupením své kapely doprovodil vernisáž výstavy.

9. 4.–12. 6. 2011

Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje

Výstava k 380. výročí založení piaristického gymnázia v Mikulově – nejstaršího ústavu tohoto řádu založeného mimo Itálii. Výstava vypráví o příchodu piaristů do českých zemí v roce 1631, představuje Františka kardinála Dietrichsteina, jenž pro své město zřídil vyšší vzdělávací instituci s tehdy pokrokovým programem výuky v klasických disciplínách a vědách přírodních, seznamuje s profesory, jejich studenty a absolventy, kteří vytvořili v městečku novou vrstvu vzdělanců. Výstava, umístěná v imponujících prostorách zámecké knihovny, je postavená především na renesančních a barokních vědeckých přístrojích matematického kabinetu gymnázia, jejichž ucelená kolekce je unikátní způsobem vzniku, motivovaným potřebami školní výuky.

Záštitu nad výstavou převzal D. P. Pedro Aguado, generální představený řádu piaristů.

K výstavě byl vydán katalog vědeckých přístrojů z 16. až 19. století, jež zpracoval na konci osmdesátých let uplynulého století náš přední historik astronomie PhDr. Zdeněk Horský, CSc.

Výstava přechází do dalších let.

29. 4.–31. 10. 2011

Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět

Výstava instalovaná v obřadní síni mikulovského židovského hřbitova byla připomínkou 190. výročí narození Hieronyma Lorma, mikulovského rodáka, jenž sám hluchý a slepý umožnil hluchoslepým vnímat svět. Do historie se zapsal jako básník, filozof a novinář, ale především jako tvůrce prstové dotykové abecedy pro hluchoslepe, jež se nazývá po svém autorovi – Lormova. Výstava byla věnována životu a dílu tohoto neobyčejného muže. Součástí výstavy bylo i pořádání přednášek a doprovodných akcí, při nichž si návštěvníci mohli vyzkoušet princip Lormovy abecedy.

29. 5.–31. 10. 2011

Vláčky pro malé i velké

Výstava byla nahlédnutím do světa jedné z nejoblíbenějších hraček všech dětí (a nejen dětí) a stala se jednou z nejnavštěvovanějších výstav sezóny. K vidění zde byly vláčky papírové, dřevěné, postavené ze stavebnice Lego i vláčky firmy Merkur; vystaveny byly modelové železnice z poloviny minulého století i v současné době vyráběné železniční dráhy. V centru výstavy byla modelová železnice, po níž současně projížděly čtyři vlakové soupravy.

Vystavené vláčky a železnice zapůjčilo pro výstavu téměř dvacet jejich majitelů.

1. 6.–31. 10. 2011

Křehký Mikulov – první festival art designu ve střední Evropě

Projekt galerie Křehký Mikulov ve spolupráci s Regionálním muzeem představil první organizované setkání českých i zahraničních galeristů, sběratelů, obchodníků se současným uměleckým designem i designových nadšenců a stal se skutečně prvním festivalem art designu ve střední Evropě. Ve výstavních prostorách muzea i mimo prohlídkovou trasu nabídl festival sérii výstav současného českého designu i premiérové prezentace nových produktů českých a světových tvůrců. Oproti standardní galerijní prezentaci současného art designu právě netradiční zámecké prostory poskytly festivalu přidanou hodnotu a daly základ rozhodnutí festival v dalším roce, případně dalších letech opakovat.

Výstava přiblížila návštěvníkům art design jako světově již rozšířený pojem zahrnující design s přesahem do volného umění; designové předměty, které nemusejí být nutně vyráběné sériově, prototypy, unikáty a autorské originály. V rámci festivalu Křehký Mikulov se představily výstavy Křehký stories – příběhy limitovaných edicí, autorská výstava Daniela Píršče 1340 °C ve stínu, Treasure Hunt – školní projekt ateliéru K.O.V. vedeného Evou Eisler na Vysoké škole uměleckořemeslné v Praze, autorská výstava Ivana Jelínka

View. Ústřední instalací byl Archiv záchraků – výstava, která úspěšně reprezentovala český design na EXPO 2010 v Shanghai a v České republice nebyla dosud představena. Festival Křehký Mikulov poprvé umožnil zhlédnout stylizovanou krajinu pod skleněnou skicou stromu v designu studia Olgoj Chorchoj. Díla v krajině, jejichž autory jsou Eva Eisler, Hippos Design, Salim Issa, Anna Kozová, Olgoj Chorchoj, Daniel Pirš, Rony Plesl, Liběna Rochová, René Šulc a Hana Zárubová, vznikla speciálně pro tento projekt.

25. 6.–15. 8. 2011

Tereza Pirščová Brichtová – Z druhé strany

Autorčin výstavní projekt byl inspirován historickými vědeckými přístroji z mikulovského piaristického gymnázia, geniem loci města a zámku a pokoušel se hledat rovnováhu mezi vědeckým a uměleckým. Výstava měla dvě části – objekty z kombinovaných materiálů (dřevo, sádra, peří, slída, kov) a obrazy, většinou oleje, kresby a koláže.

1. 7.–18. 8. 2011

Podobenství s lebkou

Z původních prostor na Pražském hradě byla na mikulovský zámek převezena a zde slavnostně instalována Leбка, jejímž autorem je jeden z našich nejvýznamnějších současných umělců Jaroslav Róna. Róna pro své dílo s názvem Podobenství s lebkou (1992) našel azyl v mikulovském muzeu, kde býval v souvislosti s mikulovskými výtvarnými sympozii častým hostem.

odhalení díla 6. 8. 2011

Radko Květ – architekt

Výstava Radko Květa na zámku byla již třetí příležitostí ke spolupráci muzea a tohoto brněnského architekta. Tou první byl ideový záměr archeologického parku „Římský vrch u Mušova“, druhou byla příprava projektu „Archeologický park Pavlov“ – prezentace unikátního souboru lokalit mladšího paleolitu, který svým významem zdaleka přesahuje hranice naší republiky. A právě ten tvořil jádro výstavy. Způsob prezentace výrazně překročil obvyklé řešení výstav architektury. Autor, vědom si výtvarného rozměru architektury, využil na výstavě nejen modely realizací, ale i fotografie a tisky, jež mohou obstát i jako samostatná díla. Velkou část výstavy pak tvořila také autorova malířská tvorba.

25. 8.–31. 10. 2011

Proti času – Prusové v Mikulově

Ukázky restaurátorské práce – v pokladně muzea se do vitrín začaly instalovat zrestaurované předměty, které by jinak, pokud by se nestaly součástí tematického celku připravované výstavy, neměly možnost být veřejnosti představeny. Jako první zde byla vystavena rakousko-uherská opakováčka Früwirth M1872. Součástí drobné výstavy byly též fotografie ukazující stav sbírkového předmětu před restaurací a restaurátorská zpráva. Pro zařazení této zbraně do historického kontextu byly vystaveny i další pušky z období prusko-rakouské války v roce 1866 a doprovodné texty stručně osvětlily historii tohoto konfliktu i důležitou roli Mikulova ve válečných událostech.

10. 9.–31. 10. 2011

Vypůjčky exponátů pro expozice

Pro potřeby zachování stávajících expozic má Regionální muzeum uzavřeny smlouvy o dlouhodobých vypůjčkách sbírkových předmětů. Dlouhodobě má vypůjčeny sbírkové předměty pro Památník bratří Mrštíků v Divákách, a to z Vlastivědného muzea v Olomouci, z Muzea umění v Olomouci a Městského muzea v Kloboukách u Brna. Z Moravské galerie v Brně je dlouhodobě vypůjčeno víc než dvě stě sbírkových předmětů, které jsou základem instalace „Od gotiky po empír“ a doplňují též expozici „Galerie Dietrichsteinů“. Do této expozice byl také vypůjčen významný soubor předmětů od Mercedes Dietrichstein.

Váženími hosty muzejní noci byly i bílé pani... (foto Milan Karásek)

Zámeckému sálu o muzejní noci vládli římské vojáky urputně bojující s germánskými kmeny...

Do archeologické expozice „Věk lovců a mamutů“ v Dolních Věstonicích je dlouhodobě vypůjčen rozsáhlý soubor sbírkových předmětů z Archeologického ústavu AV ČR Brno a jeden sbírkový předmět z Národního muzea v Praze.

Vypůjčky exponátů pro výstavy

Pro realizaci sezonních výstav v roce 2011 si Regionální muzeum zapůjčilo 21 exponátů celkem od šesti organizací a osob:

- Pro výstavu „Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět“: exponáty ze Školy Jaroslava Ježka v Praze, z Technického muzea v Brně a z Moravské zemské knihovny
- Pro dlouhodobou výstavu „Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje“: relikvíř sv. Josefa Kalasanského, jeho portréty a liturgické texty z Biskupství brněnského
- V prostorách zámku byl v roce 2011 akademickými malíři Kateřinou Knorovou a Janem Knorem restaurován obraz Ukřižování Krista z počátku 16. století, který je majetkem Brněnského biskupství. Rozměrné plátno, ukradené před časem z kostela sv. Šebestiána na Svatém kopečku v Mikulově, bude po dokončení oprav vystaveno v Regionálním muzeu v instalaci věnované duchovním dějinám města.

INTERPRETACE

Publikační činnost

• Monografie

HORSKÝ, Zdeněk: Historické vědecké přístroje v mikulovských sbírkách, Mikulov 2011.

Jádro sbírky historických vědeckých přístrojů uložených v Regionálním muzeu v Mikulově pochází z piaristického gymnázia v Mikulově, založeného již v roce 1631. Díky sběratelským snahám pedagogů ústavu, motivovaným potřebami školní výuky, byly

... tomuto poraženému dětské publikum vyprosilo milost (foto Milan Karásek)

přístroje matematicko-fyzikálního kabinetu uchovány a díky muzeu lze tuto sbírku, jedinečnou způsobem vzniku, v ucelené podobě obdivovat až do dnešních dnů.

Katalog vědeckých přístrojů z 16. až 19. století byl vydán k výstavě pořádané k 380. výročí založení mikulovského piaristického gymnázia, prvního vzdělávacího ústavu tohoto řádu mimo domovskou Itálii. Zpracoval jej na konci osmdesátých let uplynulého století náš přední historik astronomie PhDr. Zdeněk Horský, CSc.

Sbírka představuje málo známý soubor více než šesti desítek přístrojů matematických a metrologických, geodetických a topografických, nebeských i zemských glóbbů a armilárních sfér, bohatou kolekci různých typů slunečních hodin, přístroje mechanické, optické, termofyzikální, elektrické, magnetické a chemické.

Kromě historiků vědy publikaci přivítali také pracovníci muzeí a starožitníci i laičtí obdivovatelé historických předmětů. Publikace je dvojjazyčná – katalog byl přeložen do angličtiny. Výpravné provedení knihy je podpořeno vynikajícími fotografiemi Jaroslava Prokopa a rytinami z historických knih z mikulovské zámecké knihovny. Do úvodní části knihy přispěli Alena Hadravová z Kabinetu dějin vědy ÚSD AV ČR a Petr Hadrava z Astronomického ústavu AV ČR, Jiří Grygar věnoval osobní vzpomínku autorovi publikace. Redakčně zpracovala Stanislava Vrbková.

MASSOWOVÁ, Dana: Hieronymus Lorm. Muž, jenž otevřel hluchoslepým svět, Mikulov 2011.

Publikace popisuje životní osudy hluchoslepeho básníka, romanopisce, novináře a filozofa Hieronyma Lorma (1821–1902) – rodáka z mikulovské židovské čtvrti. Lorm je pro současný svět však především autorem prstové dotykové abecedy pro hluchoslepé, jež se po něm také nazývá. Lorm sám je ovšem pro českého čtenáře dosud takřka neznámý, drobná publikace proto uvádí alespoň nejvýznamnější fakta z jeho pohnutého života a informace o jeho zásadních dílech. Obsahuje též několik z němčiny přeložených Lormových básní a popisuje princip dotykové abecedy, jež je stále hluchoslepými používána.

Osobní statečnost hostů bouřlivé, deštivé a větrné muzejní noci byla odměněna zajímavým programem i potřebným teplým občerstvením (foto Milan Karásek)

● Sborníky

KOLÁŘ, Jan – TRAMPOTA, František (eds.): *Theoretical and Methodological Considerations in Central European Neolithic Archaeology. Proceedings of an international seminar held in Mikulov (Czech Republic, 26th–28th October 2010)*, Oxford 2011.

Sborník z mezinárodního archeologického semináře konaného v Regionálním muzeu v Mikulově

BRICHTOVÁ, Dobromila: *Dietrichsteinská svatba 22. července 1515*, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 127–136.

MACHÁČEK, Petr: *Husice liščí (Tadorna tadorna)*, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 39–41.

MASSOWOVÁ, Dana: *Ze synagogy do obřadní síně aneb O prezentaci židovské kultury v Mikulově v sezóně 2011*, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 213–221.

RIGASOVÁ, Milada: *Průvodce expozicí botaniky v zámecké zahradě v Mikulově*, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 22–38.

SEKEREŠ, Jirí: *Analýza omítek kaple Božího hrobu na Svatém kopečku v Mikulově*, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 198–212.

VRBKOVÁ, Stanislava: *Rok 2010 v Regionálním muzeu v Mikulově*, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 222–250.

VRBKOVÁ, Stanislava: *Kytarový festival Mikulov – čtvrt století historie*, RegioM. Sborník Regionálního muzea v Mikulově, roč. 2011, s. 137–196.

● Články

BRICHTA, Filip: *Regionální muzeum v Mikulově. Výstava k 380. výročí založení nejstaršího piaristického gymnázia*, Grand Moravia magazín, roč. 3 (2011), č. 2, s. 30–33.

Sala terrena se o muzejní noci proměnila v kino a nabídla promáčeným návštěvníkům krátké dokumentární filmy ze zdejšího regionu, vybrané z muzejního archivu (foto Milan Karásek)

DOUPAL, Luboš – CHYTIL, Josef – MACHÁČEK, Petr: Ornitologické expedice s Máňou, Zprávy Moravského ornitologického spolku, č. 68 (2010), s. 45–57.

MACHÁČEK, Petr: Ptáci Drnholce a okolí, in: Drnholec (ed. Emil Kordiovský), Drnholec 2011, s. 25–31.

MACHÁČEK, Petr – MACHAR, Ivo: Naturové hodnocení vlivů na ptačí oblasti. Případová studie: Zámecký rybník v Ptačí oblasti Lednické rybníky, Zprávy Moravského ornitologického spolku, č. 68 (2010), s. 21–37.

MASSOWOVÁ, Dana: Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět. Přípomínka novináře, básníka a tvůrce dotykové abecedy pro hluchoslepy Hieronyma Lorma (1821–1902) z Mikulova, Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka, roč. 47 (2011), č. 2, s. 10–11.

MASSOWOVÁ, Dana: Plk. Otto Wagner (1902–1974). Životní osudy československého důstojníka v zahraničním odboji na Západě, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada C: Studia historica Brunensia, roč. 57 (2010), č. 2, s. 113–151.

MUSIL, Petr – MACHÁČEK, Petr – MUSILOVÁ, Zuzana – PAVELKA, Karel – PODHRÁZSKÝ, Michal: Počet hnízdicích párů kormorána velkého v roce 2011, Aythya, roč. 4 (2011), s. 88–89.

SEKEREŠ, Jiří – ROVNANÍKOVÁ, Pavla: Analýza omítek kaple Božího hrobu na Svatém kopečku v Mikulově, in: Muzea, památky a konzervace (ed. Richard Ševčík – Jiří Příhoda), Brno 2011, s. 98–105.

TRAMPOTA, František – KUČA, Martin: Brno-Žebětín – „Na Drdi“. Neolitická lokalita v kontextu Brněnska, Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada M: Archeologická, roč. 14–15 (2009–2010), s. 87–112.

● Ostatní

Křehký Mikulov – katalog výstavy Křehký Mikulov 25. 6.–15. 8. 2011. První festival art designu ve střední Evropě, Praha 2011.

Muzejní programy

Májový víkend a muzejní noc na zámku

27.–29. května 2011

V pořadí již sedmá muzejní noc na mikulovském zámku proběhla ani ne tak v režii muzea, jako v režii vskutku rádně mokrého počasí, které hrozilo, že si s bílou paní nebude mít kdo připít. Opak byl pravdou! Stovky dešťníků a na šest set hostů vzaly mikulovský zámek útokem a dobyly jej s úsměvem a dobrou náladou.

Rozzářenými výstavními sály proudili do pozdních nočních hodin návštěvníci i postavy připomínající historii zdejšího panství. Bílá paní sice neprocházela zdmi, ale zcela prozaicky dveřmi, stejně jako všichni účastníci muzejní noci, a spolu se svými kolegy mikulovskými ochotníky se stejně tak dobře bavila. Favoritem večera se stala nová výstava Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje, která vypráví o příchodu piaristů do českých zemí a o založení piaristického gymnázia v Mikulově – události staré 380 let. Jediné renesanční či barokní vědecké přístroje z matematicko-fyzikálního kabinetu zdejšího gymnázia – sluneční hodiny, glóby, armilární sféry, mikroskopy – mnozí viděli možná vůbec poprvé. Již tradičně zkřížili své zbraně v historických příbězích Štvančí, tentokrát opravdu divadelně na pódiu zámeckého sálu. Vzpomněli období slávy římských gladiátorů, útrapy a strasti třicetileté války a noblesu doby baroka. Muzejní noc nabídl vedle divadla též kino, v němž se dočasně proměnila sala terrena, kam se promáčení návštěvníci chodili zahřát a zhlédnout krátké dokumentární filmy z muzejního archivu. Národopisně zaměřené filmy – Podlužácké hody v Lanžhotě (1925), Tradiční lisování vín (1987) či Zanikající řemesla (1987) – rozhodně zaujaly všechny, kteří mají vztah k tradicím tohoto regionu. Také filmy vyprávějící o kraji a jeho proměnách, ať dokument Vody a kopce (1979) nebo Lidé pod Pálavou (1972), upoutaly; na filmy o Břeclavsku z let šedesátých až osmdesátých se zvláště mladí návštěvníci dívali s neskrývaným údivem i pobavením. Zámecký sklep poskytl nejen útočiště před nepřízní počasí, ale letos nabídl i ochutnávku vín. Víno do sklepa patří a závěrečný přípitek byl alespoň malým poděkováním návštěvníkům za osobní statečnost, s níž v bouřlivém počasí muzejní noc strávili.

Proudy deště smáčely i sobotní procházku zámeckým parkem, kam dorazila jen hrstka odvážných. Májový víkend s muzeem dosáhl i do Dolních Věstonic a Divák. Kromě možnosti volného vstupu do expozic se i zde mohli návštěvníci podívat na dokumenty věnované výstavbě Vodního díla Nové Mlýny.

Nedělní odpoledne v Mikulově patřilo synagoze a výstavě v obřadní síni židovského hřbitova. Do synagogy, v současné době uzavřené z důvodu rekonstrukce, dorazili návštěvníci poslechnout si přednášku Ing. Jana Kindermanna z Federace židovských obcí věnovanou právě obnově této významné památky. Výstavu Hieronymus Lorm – muž, jenž otevřel hluchoslepým svět, doprovodil Komorní orchestr ZUŠ Mikulov, sluncem zalité nebe a pohoštění připravené Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově, majícím v péči židovský hřbitov. Programy Májového víkendu 2011 v průběhu třech dní navštívilo téměř sedm set hostů.

Muzeum a škola pod zámeckou střechou

V roce 2008 zahájilo muzeum projekt s názvem „Muzeum a škola pod zámeckou střechou“, jenž si klade za cíl netradiční formou přiblížit kulturu a historii regionu žákům základních škol z Mikulova a blízkého okolí. Také v roce 2011 se uskutečnily dva programy tohoto projektu. První s názvem „Tajemství římské mince“ probíhal na mikulovském zámku v expozici Římané a Germáni v kraji pod Pálavou a byl určen pro 30 žáků, kteří zde strávili zhruba dvě hodiny. Lektorka je seznámila s tématem a další informace získávali z multimediálních tabulí a filmu z expoziční projekce. Pomocí pracovních sešitů pak vypracovávali různé úkoly, hledali předměty, luštili nápisy, poznávali mince. Další čas se žákům věnovali členové skupiny historického šermu Marcomania a představili jim život římského vojáka. Programu se postupně zúčastnilo 201 dětí z deseti tříd ze sedmi

V zámeckém sklepě končí muzejní noc vždy vesele, s vínem a s návštěvníkem z minulosti, s nímž si připijeme na dobrou budoucnost (foto Milan Karásek)

základních škol (Strážnice, Hustopeče, Břeclav, Dolní Věstonice, Drnholec a ZŠ Hraničářů Mikulov) a z mikulovského gymnázia.

Druhý program nesl název „Tajemství Věstonické venuše“, probíhal v archeologické expozici v Dolních Věstonicích a byl určen žákům šestých tříd. Ti zde spolu s lektorkou a s pomocí pracovních sešitů hledali odpovědi na otázky, jak lovíli, čím se zdobili a kde bydleli lovci mamutů. O Věstonické venuši se dověděli, kdo a kde ji našel a proč je tak slavná. Součástí dvouhodinového programu byla i vlastní výroba hliněné sošky. Muzeum pak zajistilo výpal figurek. Programu se postupně zúčastnilo 236 dětí z devíti tříd ze šesti základních škol (Uherské Hradiště, Břeclav, Drnholec, Hustopeče, ZŠ Hraničářů Mikulov, ZŠ Novolíšeňská Brno) a z mikulovského gymnázia.

Mikulovská divadla

Muzeum připomnělo bohatou divadelní historii Mikulova dvěma akcemi – přednáškou „Srdečně vinšující Thalia z moravského Parnasu“ a operou „Pickelhering 1607 aneb Nový Orfeus z Bohemie“. Přednáška doc. PhDr. Margity Havlíčkové z Kabinetu divadelních studií FF MU Brno byla věnována baroknímu divadlu v Mikulově a poznatkům vztahujícím se k osobnosti mikulovského rodáka Johanna Georga Gettnera – herce, dramatika, jednoho ze dvou ředitelů Eggenberských dvorních komediantů v Českém Krumlově a prvního principála divadelního souboru. Opera Pickelhering 1607 zazněla v provedení Ensemble opera diversa na nádvoří mikulovského zámku 10. 7. 2011.

KULTURNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Regionální činnost

● Přednášky a odborné služby pro školy a pro veřejnost

- Přednášky věnované přírodě a krajině zdejšího regionu – pro Ekologický klub při ZŠ ve Valtické ulici v Mikulově (Milada Rigasová)
- Přednášky věnované Hieronymu Lormovi – pro školy, v rámci konference Židé a Morava, pro brněnskou pobočku Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze (Dana Massowová)
- Přednášky spojené s prohlídkou expozice k dějinám Význačné kolegiátní kapituly sv. Václava v Mikulově „Verbo et exemplo“ (Miroslav Koudela)
- Přednášky spojené s prohlídkou zámecké knihovny (Miroslav Koudela)
- Miroslav Koudela – natáčení pořadu pro Český rozhlas 1 – Radiožurnál „Svatý kopeček u Mikulova“ z rozhlasového cyklu „Po Česku“
- František Trampota – vystoupení v pořadu Meteor na ČRo 2 s tématem nálezů hromadných pohřbů v mladší době kamenné

● Spolupráce s regionálními organizacemi a institucemi

- Spolupráce muzea s Muzejním spolkem v Mikulově na přípravě společných projektů – realizace pamětní desky Hieronyma Lorma (autor Nikos Armutidis)
- Spolupráce se Spolkem přátel židovské kultury v Mikulově – účast na Dnech židovské kultury (přednáška o rekonstrukci synagogy), komentované prohlídky židovskou čtvrtí, spoluúčast na realizaci expozice v obřadní síni židovského muzea
- Spolupráce s Turistickým informačním centrem Mikulov a Cestovní agenturou Merlin – vzájemná výpomoc s provázením návštěvníků (prohlídky městem a židovskou čtvrtí, návštěvy zámeckého sklepa)
- Spolupráce se Zahradnickou fakultou v Lednici Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity – poskytování odborného poradenství na téma příroda a krajina Mikulovska-Falkensteinska
- Spolupráce se Základní uměleckou školou Mikulov – koncert Komorního orchestru ZUŠ (vernisáž výstavy Hieronymus Lorm), koncerty klavírních kurzů pořádaných ZUŠ

● **Koncerty a jiné kulturní akce**

Koncerty, při nichž bylo Regionální muzeum pořadatelem či spoluorganizátorem:

- koncert Drum Trek II – Pavel Fajt
- koncert Komorního orchestru Základní umělecké školy Mikulov v rámci Májového víkendu na zámku
- XI. jazzový večer na počest Karla Krautgartnera (Klub Karla Krautgartnera, město Mikulov, Český rozhlas Brno)
- koncerty v rámci Mezinárodního kytarového festivalu
- opera Pickelhering 1607 – Ensemble opera diversa
- koncerty v rámci klavírních kurzů (Základní umělecká škola Mikulov)
- koncert Filharmonie Brno (Mikulovská rozvojová, s. r. o.)
- koncert Hudobné mosty (Asociácia náročného diváka Bratislava)
- koncert Gabriely Demeterové (Mikulovská rozvojová, s. r. o.)
- Adventní koncert (Národopisný spolek Pálava)
- Vánoční koncert (Virtuosi di Mikulov)

Další kulturní akce, při nichž bylo muzeum pořadatelem či spoluorganizátorem:

- Křesť katalogu „dílna“ (město Mikulov, Mikulovské výtvarné sympozium)
- Výstava vín Mikulovské oblasti (Moravín Mikulov)
- Mladé víno odchází (Moravín Mikulov)
- Charitativní aukce (Biliculum Mikulov)
- Svěcení vína (Moravín Mikulov)

Akce nadregionálního významu

Regionální muzeum v Mikulově je tradičním spoluorganizátorem Mezinárodních kytarových festivalů a Mikulovských výtvarných sympozií. Kromě nich se v roce 2011 podílelo na organizování dalších významných kulturních či vědeckých podniků:

XXV. Mezinárodní kytarový festival

Pořádaly Kytarový festival, o. s., a Regionální muzeum v Mikulově

Součástí XXV. ročníku MKF bylo 14 koncertů, mistrovské třídy, kurzy, semináře, výstavy
3.-10. 7. 2011

XVIII. Mikulovské výtvarné sympozium – „dílna ´11“

Pořádaly město Mikulov a Regionální muzeum v Mikulově

16. 7.-13. 8. 2011

12. ročník klavírních kurzů „Audaces fortuna iuvat“

Pořádaly Základní umělecká škola Mikulov pod záštitou města Mikulova, Filharmonie Brno a Regionální muzeum v Mikulově

19.-26. 8. 2011

Otázky neolitu a eneolitu

XXX. pracovní setkání

Pořádaly Archeologické centrum Olomouc a Regionální muzeum v Mikulově

19.-22. 9. 2011

Starší doba bronzová v českých zemích a na Slovensku

XXII. Mezinárodní sympozium

Pořádaly Slezská univerzita v Opavě a Regionální muzeum v Mikulově

3.-5. 10. 2011

Výstava instalovaná v obřadní síni mikulovského židovského hřbitova byla připomínkou 190. výročí narození Hieronyma Lorma, mikulovského rodáka, tvůrce dotykové abecedy pro hluchoslepy (foto Dana Massowová)

Ornitologie pro každého

Pořádaly Česká společnost ornitologická a Regionální muzeum v Mikulově
7.-9. 10. 2011

VĚDECKOVÝZKUMNÁ ČINNOST

Archeologie

Archeologické oddělení Regionálního muzea v roce 2011 organizovalo dvě významné konference: ve spolupráci s Archeologickým centrem Olomouc (PhDr. Jaroslav Peška) bylo uspořádáno XXX. pracovní setkání „Otázky neolitu a eneolitu“ a ve spolupráci se Slezskou univerzitou v Opavě (prof. PhDr. Stanislav Stuchlík, CSc.) se konalo XXII. mezinárodní sympozium „Starší doba bronzová v českých zemích a na Slovensku“.

S pozitivním výsledkem byl proveden záchranný archeologický výzkum na lokalitě Mikulov – ulice 22. dubna, kde byly odkryty novověké vrstvy z 18.–20. století a především objekty ze středověku a starší a mladší doby bronzové.

Koncem roku byl zahájen záchranný výzkum v Horní synagoze v Mikulově, která je v současné době rekonstruována. Zde je výzkum zaměřen na novověk a středověk.

S negativním zjištěním byly provedeny archeologické dohledy na lokalitách: Břeclav – „Hrušecké“, Břeclav – „Jazérka“, Břeclav – „Rybník“, Poštorná – „Velké zátopolí“, Břeží – „Višňové pole“, Hustopeče – areál firmy Moss, Hustopeče – „Na vyhlídce“, Mikulov – ul. Nerudova, Mikulov – ul. Vinohrady, Strachotín – „Nad sklepy“, Valtice – ul. Pod zámkem, Valtice – ul. Kopečná, Valtice – ul. Polní.

Tereza Pirščová Brichtová a výstava „Z druhé strany“, inspirovaná geniem loci města i jeho historií spojenou s piaristickou vzdělaností (foto Milan Karásek)

Historie

Oddělení historie pokračovalo v práci na ideovém záměru nové expozice – Sběratelství Dietrichsteinů. Probíhal archivní výzkum k období 17. a 18. století, ze zámecké sbírky byly vyříděny okruhy mimoevropských předmětů a byl získán odborný posudek na islámské předměty, jež jsou součástí dietrichsteinské sbírky umění. V katalogu sbírky grafiky byl zpracován mapový soubor. Pokračovaly práce na Historickém atlasu Mikulova (edice Atlas měst), jež vydává Historický ústav AV ČR, v. v. i. Byly zpracovány texty a proveden výběr archiválií a fotografií jako příloh. Byla zahájena práce na databázi historické topografie mikulovských ulic a domů od středověku do současnosti. V rámci přípravy výstavy Piaristické školy v Mikulově a jejich vědecké přístroje proběhl výzkum zabývající se osobnostmi, které tyto přístroje zhotovovaly. Pokračoval výzkum dějin zámecké knihovny.

Trval též dlouhodobý výzkum krajiny Mikulovska-Falkensteinska a jejího vývoje v raném novověku. V centru pozornosti dalšího výzkumu byla zámecká zahrada, její historie a současnost.

Přírodovědný výzkum

Zoologie

Pokračoval dlouhodobý průzkum – monitorování plectva Lednických rybníků a Novomlýnských nádrží: sčítání ptáků na Lednických rybnících proběhlo osmadvacetkrát, na Novomlýnských nádržích dvanáctkrát. Pozornost byla věnována částečně letněnému Prostřednímu rybníku, kde se v průběhu celého roku zdržovalo značné množství ptáků s velkou druhovou rozmanitostí. Všechna sčítání jsou zpracována v tabulkách.

Vernisáž na střeše? V mikulovském muzeu to není problém. Výstava známého brněnského architekta Radko Květa tak byla zahájena s netradičním nadhledem (foto Milan Karásek)

Radko Květ se v mikulovském muzeu představil nejen jako architekt projektu Archeologický park Pavlov, ale také i jako fotograf a malíř (foto Milan Karásek)

Pokračoval též dlouhodobý monitoring všech hnízd čápů bílých na okrese. V průběhu roku bylo kontrolováno 56 hnízd.

Botanika

Pokračoval floristický výzkum regionů Mikulovska – lokality Liščí kopec, Studánkový vrch, Skalky a Rajsna. Byla zde prováděna fotodokumentace, výsledky výzkumu jsou obsahem výsledkových zpráv.

POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB

Povinnost poskytování veřejných služeb vyplývá z § 10a zák. č. 122/2000 Sb., v platném znění. V odst. 2, písm. a)–e) jsou vymezeny standardizované veřejné služby a povinnosti poskytovatelů při zajišťování jejich rozsahu a struktury. V rámci povinnosti každoročně zpřístupnit sbírku nebo sbírkové předměty realizovalo muzeum v roce 2011 osm výstav, z nichž jedna přecházela z loňského roku. Navíc byla malá výstava představující restaurované předměty instalována v muzejní pokladně, tedy přístupná všem návštěvníkům bez zaplacení vstupného. Výstavy byly náležitě propagovány ve sdělovacích prostředcích, na webových stránkách muzea i prostřednictvím rozesílaných pozvánek na vernisáže.

Muzeum tradičně organizovalo řadu muzejních programů, které rozvíjely a doplňovaly činnost výstavní, kulturně-výchovnou a vědecko-výzkumnou.

Zpráva o činnosti muzea je každoročně uveřejněna na webových stránkách muzea a informace o plnění úkolů v oblasti hlavní činnosti organizace jsou publikovány ve sborníku RegioM. Výsledkem ediční činnosti muzea v roce 2011 bylo vydání jedné odborné publikace (česko-anglicky), jedné drobnější publikace pro širokou veřejnost a muzejního sborníku.

Odborné posudky a vyjádření byly zpracovávány průběžně dle požadavků a potřeb institucí – zejména v oborech archeologie, historie, botanika a zoologie.

Standard ekonomické dostupnosti pro návštěvníky byl plněn příslušnými slevami, o nichž informují webové stránky muzea i propagační materiály.

Bezbariérový přístup do všech prostor muzea bohužel neumožňuje historický charakter objektu, dle prostorových možností byl však umožněn do expozic Galerie Dietrichsteinů, Od gotiky po empir, dále do části expozice Tradiční vinařství a vinohradnictví na Moravě a do části kongresového centra.

NÁVRHY A REALIZACE PROJEKTŮ – GRANTOVÁ ČINNOST

- V roce 2011 získalo muzeum dvě dotace z města Mikulova. Dotace ve výši 12 000 Kč byla určena na Májový víkend s muzejní nocí a dotace 20 000 Kč s názvem „Premiéra – prezentace divadelních aktivit v Mikulově“ podpořila uvedení opery „Pickelhering 1607“ na mikulovském zámku v provedení Ensemble Opera Diversa.
- Na vystoupení Ensemble Opera Diversa byla zaměřena i dotace ve výši 15 000 Kč z Nadace Život umělce.
- V roce 2011 se muzeum úspěšně ucházelo o dotaci z Regionálního operačního programu na projekt „Obnova zahradních teras barokové zahrady u zámku v Mikulově“.
- Z Nadačního fondu obětem holocaustu byl Regionálnímu muzeu v Mikulově poskytnut grant ve výši 25 000 Kč na projekt „Hieronymus Lorm (1821–1902)“.

NÁVŠTĚVNOST REGIONÁLNÍHO MUZEA V MIKULOVĚ V ROCE 2011

Regionální muzeum v Mikulově navštívilo v roce 2011 cca 71 300 platících návštěvníků (srov. s rokem 2010 – cca 73 700 návštěvníků), což je stav srovnatelný s vysokou návštěvností předchozího roku.

- Zámek – expozice: cca 49 300 návštěvníků
- Archeologická expozice v Dolních Věstonicích: cca 21 600 návštěvníků
- Památník bratří Mrštíků v Divákách: cca 420 návštěvníků

Kromě platících návštěvníků strávilo v prostorách muzea v roce 2011 cca 9 000 dalších osob při společenských akcích, vernisážích výstav a koncertech a více než 28 000 osob v rámci krátkodobých pronájmů nebytových prostor. V roce 2011 navštívilo Regionální muzeum v Mikulově tedy celkem cca 108,8 tis. osob (srov. s rokem 2010 = 113,3 tis. osob).

OPRAVY A ÚDRŽBA OBJEKTU

Vyčištění půdy nad zámeckou knihovnou

O vyklizení a vyčištění prostor půdy bylo rozhodnuto v rámci protipožárních opatření. V předchozím roce byla vyklizena půda hlavní zámecké budovy, v roce 2011 pokračoval úklid půdy nad zámeckou knihovnou. Vyklizení s následným vymetením půdních prostor bylo dokončeno k 31. 12. 2011, čímž byly zámecké půdní prostory definitivně vyčištěny v souladu s předpisy o požární ochraně.

Náklady na akci roku 2011 činily 407 808 Kč.

Oprava fasády pod barokním schodištěm východní terasy

Pod dlažbou schodiště východní terasy byla poškozena izolace proti vodě, čímž docházelo k jejímu protékání do fasády a v důsledku následného promáčení začaly odpadávat kusy fasádní omítky. Kamenné schodiště bylo utěsněno a přespárováno s následným nástřikem

Stežka svobody, připomínající osudy těch, kteří se pokoušeli uprchnout před komunistickým režimem, začíná na zámeckém nádvoří úvodním panelem a zvoničkou se symbolickým Zvonem svobody (foto Milan Karásek)

hydrofobizace na svislé konstrukce. Poškozená fasádní omítka byla otlučena a mokré zdivo bylo během jarních měsíců ponecháno k vyschnutí. Nová fasádní omítka byla realizována v průběhu května – před začátkem hlavní turistické sezóny. Náklady na akci činily 124 905 Kč.

Zabezpečení zámku elektronickou zabezpečovací a požární signalizací

Regionální muzeum plánuje dokončit rekonstrukci celého systému bezpečnostního i protipožárního zabezpečení s rozšířením na nově zpřístupňované prostory a prostory depozitářů v prvním poschodí hlavní zámecké budovy, které bývalo pronajato Moravské galerii Brno. Bohužel v roce 2011 byla z nedostatku finančních prostředků rekonstrukce odložena, naopak bylo třeba provést nutnou opravu systému, který zkolaboval po úderu blesku. Práce probíhaly od října roku 2011 a kompletně byl systém EZS a EPS zprovozněn v březnu následujícího roku.

Náklady na opravu činily v roce 2011 celkem 498 441 Kč.

Oprava oken objektu Brněnská 9

S ohledem na nutnost šetření energiemi započalo muzeum v roce 2011 s postupnými opravami oken objektů mající ve své správě. Po dohodě se zástupci památkové péče MěÚ v Mikulově byla první část oprav uskutečněna na domě v ulici Brněnská 9. Provedení bylo schváleno jako vzor pro další opravy, jež by měly následovat na vlastním zámeckém objektu.

Náklady v roce 2011 činily 217 319 Kč.

Oprava havarijních rozvodů kanalizace

Během roku 2011 se opakovaně projevíly vážné závady na kanalizačním systému zámku. Při jeho následných opravách byl proveden důkladný monitoring celé sítě. Výsledky monitoringu spolu s geodetickým zaměřením kanalizačního systému se staly podkladem pro zpracování investičního záměru „Rekonstrukce kanalizace zámku Mikulov“. Realizace této akce byla naplánována na rok 2012 a další roky.

Náklady v roce 2011 činily 208 207 Kč.

Zámecká pokladna a kavárna

V posledních letech se v muzeu úspěšně zvyšuje návštěvnost a s ohledem na tuto skutečnost bylo nutno naplánovat úpravu stávajících prostor pokladny pro lepší plynulost obsluhy, a to včetně osob tělesně postižených.

V roce 2011 měla být provedena první část úprav – zvýšení kapacity stávajících toalet u pokladny muzea na dvojnásobek, zpřístupnění WC pro osoby s tělesným postižením a zbudování přebalovacího koutku. Bohužel vzhledem k faktu, že finanční prostředky na tuto akci nebyly přiděleny, nemohl být dokončen přístup na toalety pro tělesně postižené. Ze stejných důvodů bylo na neurčito odloženo též budování zámecké kavárny.